

RESUM

ENTREVISTA SECTOR TURÍSTIC

29 novembre 2017 CEAB, Blanes.

Assistents:

Annelies Broekman, CREAL responsable tècnica del projecte ISACC TorDelta
Antoni Trinchera, propietari del Càmping de Blanes
Carolina Trinchera, propietària del Càmping Blanes
Daniel Barbé, coordinador Programa Educatiu Mediambiental Consell Comarcal Maresme
Francesc Viladomiu, Director del Càmping el Pinar
Joan Vinas, Gerent de Tuurverd
Manel Solanas, Gerent del Càmping La Masia
Míriam Sisa, Directora del Càmping Ressorst els Pins
Rafa Sardà, investigador del CEAB-CSIC
Rosa Aladern, Propietària del Càmping Voramar

1. Presentació del projecte

Què li passa al Delta de la Tordera?

El repte que segurament la majoria de ciutadans dels municipis del delta tenen molt clar és el de l'erosió de les platges i la regeneració que suposa cada any per tal de permetre el desenvolupament de la temporada turística.

No és igualment evident en l'opinió pública la resta de reptes als quals s'enfronta el delta i, de quina manera, tots estan interrelacionats.

Per exemple, hi ha una forta reducció dels cabals circulants a la Tordera i encara no ha estat possible instaurar un règim de cabals ambientals que permeti el funcionament correcte de la hidrologia local i dels ecosistemes que hi viuen. La manca de cabals líquids implica també una manca de mobilització de sediments, tan necessaris per recuperar el nostre litoral.

De manera similar, la gent no és conscient del paper que tenen els aquífers (afectats per sobreexplotació, salinització i contaminació), les pluges i les inundacions (molt necessàries però determinen riscos per la població i les activitats econòmiques), la salut dels ecosistemes (com ara la mort dels pins per la sequera i la invasió del escarabat *Tomicus* en tot el Maresme) i les dinàmiques demogràfiques i l'expansió urbanística sobre la salut del delta. Tots els reptes derivats de com estem utilitzant el territori avui, es preveu que es tensaran més en el futur, per efecte del canvi climàtic. Parlem, doncs, de canvi global per referir-nos al conjunt de dinàmiques en què està sotmès el territori: dinàmiques que s'han engegat en el passat, que vivim ara i que canviaran en el futur.

Tots els reptes estan relacionats, ja que per salvar les nostres platges hem de parlar de molts temes i entendre molt bé com s'interrelaciona tot, per tal de trobar una sèrie de propostes de millora que permetin aprofitar aquestes interrelacions de manera positiva.

Un projecte de:



Amb el suport de:



Existeix a Catalunya molta legislació i s'han fet esforços de planificació per tal de desenvolupar eines i fomentar una gestió del territori sostenible i amb una visió de futur, com ara la estratègia catalana d'adaptació al canvi climàticⁱ o els Plans d'Acció per l'Energia sostenible i el Clima (PAESCs)ⁱⁱ desenvolupats a nivell municipal.

Desafortunadament, és evident que els processos d'implementació d'aquests programes no arriben als objectius de manera satisfactòria i els reptes més importants no s'aconsegueixen adreçar adequadament. Per tal de superar aquesta situació sabem que hem de millorar la manera en què es desenvolupen i s'implementen les solucions, innovant la governança i implicant de manera activa a la gent per tal que tothom tingui clar el seu paper i s'aprofiti al màxim el coneixement disponible.

En aquest marc, el projecte ISACC TorDelta ofereix una oportunitat molt concreta per donar suport tècnic al desenvolupament de la Taula i començar a treballar. De fet, es tracta d'un petit finançament atorgat per el Ministeri d'Agricultura i Pesca, Alimentació i Medi Ambient a través de la Fundación Biodiversidad (de l'1 d'octubre 2017 a l'1 de juny 2018) amb l'objectiu de crear un espai de debat per la millora de la gestió integrada del territori deltaic.

Des del començament vam comptar amb el suport dels Ajuntaments i del CEAB, que van confirmar la importància de posar-hi fil a l'agulla. De fet, la necessitat de començar a treballar la zona del Delta ja va ser una prioritat al projecte BeWaterⁱⁱⁱ, on els actors de tota la conca van indicar la necessitat de fer una planificació integrada per l'adaptació del Delta de la Tordera als impactes del canvi global, i una proposta de projecte LIFE+ que recollia aquesta idea, però que no va prosperar.

L'ISACC TorDelta, doncs, és part d'un camí mes llarg i avui tenim la possibilitat de fer el primer pas: la creació de l'espai deliberatiu com és la Taula de Treball sobre el Delta de la Tordera. En concret, el projecte permetrà:

1. Sostenir la constitució de la taula de treball sobre el Delta de la Tordera amb els actors locals i responsables de polítiques.
2. Conscienciar, capacitar i transferir informació científica rellevant i recopilar coneixements locals.
3. Realitzar tallers específics per detectar reptes, generar propostes i col·laborar en el co-disseny d'estratègies d'adaptació.
4. Millorar la governança per la conservació de l'àrea deltaica que inclou la zona natural protegida Riu i Estanys de Tordera.

El projecte vol contribuir a crear les condicions necessàries per a la implementació d'estratègies d'adaptació al Delta i generar una visió compartida del futur que volem construir. Per tal que els resultats del projecte puguin fomentar l'harmonització de les intervencions al territori i sumar forces davant els reptes del canvi climàtic, es formularan recomanacions dirigides als responsables de les polítiques.

Ara estem en la fase primera del projecte, en què estem entrevistant els sectors de l'agricultura, el turisme, la indústria, les ONGs i l'educació, així com el món científic.

En aquestes trobades es vol adquirir una visió històrica dels canvis al territori, recopilar informació rellevant que ja existeix, conèixer els actors i explorar conjuntament quins altres haurien de ser-hi, i presentar les eines que ofereix el projecte.

2. Debat

El debat comença amb una conversa amb els participants sobre la governança; que és, a que serveix realment?

Es recorda que el projecte EUROSION que ha motivat els estudis sobre la platja de Blanes i va permetre al CEAB de donar respostes al gremi d'Hosteleria sobre els dubtes sobre la problemàtica de l'erosió de les platges. Per tal de revertir la tendència actual s'ha d'emprendre un enfoc eco-sistèmic, incloent totes les perspectives en una visió comuna. D'aquí la importància dels espais de governança per fer front als impactes al Delta i no es tracta d'un concepte nou, sinó que gairebé tota la legislació europea vincula obligatòriament el desenvolupament de les polítiques de gestió dels recursos naturals a processos de participació activa per part de la ciutadania.

Els elements que aprenem mitjançant el diàleg en els espais de governança serveixen per dibuixar unes millores estratègies de gestió. No es tracta de limitar-nos a fer al·legacions als plans ja desenvolupats per les diferents oficines tècniques, sinó d'entendre el territori, considerar la visió de tothom abans de començar a fer propostes d'actuació. Ara estem parlant de l'objectiu de la planificació, de quin Delta volem, després, en un segon projecte s'hauria de desenvolupar la visió tècnica que permetin desenvolupar les propostes i els enfocaments generades.

Es remarca que hi ha hagut un procés similar, l'Agenda 21, però que en el cas de Blanes va ser incapaç de mobilitzar la gent i els diferents sectors. Al mateix temps, si la Taula de treball sobre el Delta de la Tordera s'engega correctament, seria un molt bon exemple de protocol de gestió integrada de zones costaneres. A Espanya la Llei de Costes no compleix adequadament amb el protocol desenvolupat en el marc internacional per una gestió integrada, assumint una visió administrativa i sense integrar una visió sistèmica.

Amb una perspectiva històrica, com ha canviat el territori?

Des del sector dels càmpings hi ha hagut molts canvis, es el sector que ha sofert més la transformació del litoral. Alguns participants indiquen que han perdut al meitat del càmping, que s'ha perdut fins a 150 metres de platja i que realment el sector té màxim interès en participar i buscar solucions. Malgrat que l'estat actual és molt dolent sempre hi ha esperança de canvis, i hi ha la sensació que hauríem d'imitar la naturalesa: el Tordera ha de portar aigua i sorra.

Qui treballarà per resoldre el problema? Més gent implica més actors involucrats, i això és positiu. Al mateix temps preocupa que amb moltes opinions faltaria el pragmatisme. Els que no estan informats poden donar la seva visió, però ha de prevaldre el criteri tècnic que garanteix la eficàcia de les actuacions.

Es remarca que la governança no té poder d'execució, el govern és responsable d'executar les mesures. Donat que el problema de la erosió de les platges és multi-causal, s'ha de trobar la manera de abordar la qüestió de una forma conjunta.

S'indica que l'erosió en gran part va produir-se pel dragatge submarí. Hi va haver una denúncia a l'Estat sobre aquesta actuació, però no va prosperar perquè havia una multi-causalitat i no es podia identificar amb certesa la seva responsabilitat dels danys.

Un projecte de:



Amb el suport de:



Si als anys 90 hagués estat constituïda una taula de governança aquell dragatge no s'hagués fet.

Es remarca la importància de tenir un diagnòstic, sempre és positiu, però la participació ciutadana comporta un esforç que no sempre dona els resultats esperats. Necessitem que el temps de debat sigui el protagonista a cada sessió i administrar correctament els temps dedicat a la transferència d'informacions. Les persones que participen tenen un interès legítim com a afectats i també com a ciutadans interessats en el seu entorn, tant en el seu sector com en tota la Conca del Tordera; i segueixen participant perquè es manté la esperança de que serveixi per millorar la situació molt greu que esta vivint el Delta.

El tema de la Platja de Blanes i Malgrat fa molt de temps que es treballa. L'acció jurídica per constatar la responsabilitat patrimonial de l'Estat amb els afectats la van portar a terme tots els càmpings conjuntament. La relació causa-efecte no es va poder demostrar perquè van passar més de deu anys en el judici.

Es remarca que la Taula de Treball sobre el Delta de la Tordera pretén obtenir un compromís amb les administracions competents de participar en l'espai amb una certa vinculació i legitimació, per tal que la visió conjunta amb el territori generi propostes i aquelles tècnicament viables es portin a terme.

Quines afectacions veieu importants abordar?

L'entorn perd la seva bellesa paisatgística i l'oferta turística està perdent qualitat, també el riu perd bellesa pel desordre (deixalles, vandalisme de les estructures, entre d'altres), i per l'abandonament d'antics oficis (cistelleria amb la canya, pesca entre d'altres). Els participant consideren que són alhora empresaris i ciutadans, i que es clau tenir una visió conscient de que tot és transversal: el turisme tindrà qualitat si tot el medi es recupera. Un turisme de qualitat necessita gaudir de l'entorn, un turisme integrat al territori que tingui una oferta de paisatges singulars, específiques del lloc. Es remarca que a Blanes li falta posar en valor l'espai natural que té: la barreja entre penya-segats i el Delta és únic en tota la Mediterrània.

Els participants estan d'acord que si l'oferta turística s'integra en la singularitat local, es pot parlar de turisme sostenible, però remarquen també que el Delta ha de millorar no pensant només en els turistes, sinó en la població que representa. La clau és entendre com la població es pot integrar en un entorn.

Es qüestiona: *Com podem trobar solucions si no hi participen les administracions que son les que tenen els instruments?* Es remarca que no es va intervenir a temps per frenar la desaparició de la platja i la protecció de l'entorn. Per exemple s'indica que l'ACA va talar una pineda centenària i va posar uns pous per la dessaladora que han erosionat encara més la platja. Tanmateix, no sempre els danys els fa l'administració, com per exemple va passar amb la construcció d'una escullera per iniciativa privada d'una explotació que va incrementar la erosió d'una explotació situada al costat. Un problema ha sigut sempre que cadascú només ha vist la seva responsabilitat sense veure els efectes sobre els altres i prendre en consideració les responsabilitats dels altres.

Un altre aspecte important que es planteja és la diferent categorització dels usos del sòl i les formes jurídiques de protecció que aquesta caracterització comporta en front als riscos ambientals i fenòmens climàtics extrems. Per exemple, la diferent protecció

en front a les inundacions per zones urbanes (vivendes) respecte a les zones de càmping, considerades “de llibre evolució” i com a usos no consolidats. Existeixen diferents conflictes locals sobre la construcció de motes i esculleres, i la falta d'un plantejament d'ordenació urbanístic adequat. En la mateixa línia es remarca la manca de comunicació i transparència amb els diferents òrgans de l'administració per tal de promoure solucions que protegeixen tothom.

Els participants posen la qüestió de que “*Si la solució és la morfo-generació del Delta i nosaltres no som ni de l'ACA ni del Ministeri, com ho fem?*”

S'indica que una solució justament és la de crear un espai de governança, per tal de tenir una visió que sigui possible realitzar. De fet, per frenar la erosió ha de baixar el sediment al Delta. Com? Fent baixar més aigua. Perquè baixi més aigua hem de tenir cabals al riu, i per restaurar el cicle hidrològic del lloc s'ha d'involucrar la gent que utilitza el territori. L'ACA sola no pot recuperar els cabals ambientals si els pagesos, municipis, indústria no van tots junts per recuperar aigua per al riu.

De totes maneres es remarca que no ens hem d'oblidar que queda la qüestió si tècnicament es viable restaurar la dinàmica de sediments. Es remarca que tothom està d'acord en que el Delta creixés, però s'haurien de tenir estudis tècnics adequats i informacions concretes sobre que implicarien les solucions proposades.

Hi ha algunes a la taula, per exemple moure la sorra que s'acumula a la platja de davant de Malgrat que està creixent, i que és la sorra que abans es quedava a la desembocadura; potser es podria fer un by-pass o amb dragues petites. Hi ha la opinió que l'administració no ho farà si no es presenta una proposta prèvia.

La morfo-regeneració que proposa l'equip del CEAB és una morfo-regeneració artificial, que només es faria si s'aconseguís que les dinàmiques de la punta del Tordera poguessin mantenir la sorra ubicada al lloc amb unes condicions de cabal al riu que ho permetin. Per mantenir aquest cabal poden jugar molts factors, com per exemple el règim d'exploració de la dessaladora de Blanes.

Hi ha dubtes sobre l'encert d'ubicar la dessaladora on és actualment (dins de la zona inundable, a la vora del riu) i del seu règim de funcionament. Encara que la llei vigent obliga les administracions a donar accés als ciutadans sobre qualsevol actuació o projecte que afecta el medi^{iv}, hi ha la sensació que hi ha poca transparència sobre com i amb quines finalitats es prenen les decisions de gestió. Per exemple, els pous d'abastament localitzats a la llera del riu estan funcionant a ple rendiment encara que aquells cabals haurien de sortir de la dessalació. També hi ha dubtes sobre els impactes de les salmorres als ecosistemes marins, però el CEAB indica que els seus estudis indiquen que no hi ha cap afectació.

Els participants convenen que els seminaris del projecte ISACC TorDelta podrien aprofitar-se per donar respostes als dubtes que hi ha, clarificar la informació. Es plantegen els temes més rellevants: erosió, inundació, garanties dels serveis d'abastament i sanejament.

Tanmateix hi ha desconfiança cap a les propostes de l'administració, per exemple sobre el risc d'inundació. S'informa que l'ACA va proposar que els càmpings situats en la zona d'inundació amb un temps de retorn de 500 anys assumissin els costos de construir una mota de protecció perquè els terrenys es consideren com a usos no consolidats, però els sectors es va negar i va proposar repartir els costos a tota la població beneficiada de l'increment de protecció. Al final no es va construir i la gent

Un projecte de:



Amb el suport de:



s'ha quedat amb la sensació de que se li volia enganyar a pagar una actuació sense cap sentit.

Es clarifica la zonificació fluvial utilitzat en el primer cicle de planificació i que s'ha presentat als actors dels càmpings al voltant del riu. Les inundacions s'estudien amb una anàlisi de risc que s'anomena temps de retorn. Aquests temps de retorn es classifiquen segons les riuades màximes previstes amb càlculs estadístics/modelització cada 10, 25, 100 i 500 anys. Les zones afectades varien segons la morfo-dinàmica de cada riu. Per tal de prevenir el risc derivat de la ocupació de l'espai inundable a cada zona s'hi permeten usos diferents. S'ha de prendre en compte que amb el canvi climàtic el risc d'inundació augmenta molt i per tant la màxima riuada esperable en 100 anys podria passar cada 50. Degut als efectes del canvi climàtic la zonificació de risc d'inundació està en contínua modificació.

Es remarca també que les inundacions son claus per recuperar la qualitat ambiental del Delta, i que no convé protegir alguns usos per separat i que seria millor desenvolupar una planificació integrada. Les inundacions son necessàries per un riu que pugui arrossegar molts sediments i recarregar l'aquífer.

Es conclou la sessió indicant que cal apoderar-se perquè una societat es faci resilient i que esperem poder generar noves propostes d'alt consens que puguin ser portades a terme per el benefici de tota la societat del territori.

ⁱ http://canviclimatic.gencat.cat/web/.content/home/actualitat/docs/resum_executiu_escacc.pdf

ⁱⁱ <http://www.diba.cat/web/alcaldespelclima>

ⁱⁱⁱ Un projecte Europeu "BeWater: una societat que s'adapta al canvi global" <http://www.bewaterproject.eu/> on es va desenvolupar un pla d'adaptació per la conca de la Tordera.

^{iv} Accés a la informació ambiental i el conveni de Aarhus,

<http://www.mapama.gob.es/es/ministerio/servicios/informacion/informacion-ambiental/>